

eorum, ad quos pertinet.

In nuperrima verò quinque Sanctorum canonizatione per Clementem X. facta, etiam inter ipsos sanctos, pro nostra capacitate, vel consolatione, præcedentiæ quæstio in ista Congregatione disputata fuit, de qua in *Ecclesiastico Miscellaneo* agitur. H

H. disc. 40.

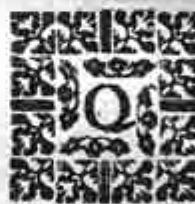
De Sacra Congregatione Indicis
librorum.

S V M M A R I V M.

- 1 **Q**uod non sit vera propositio quod moderno tempore libido scribendi creuerit.
- 2 Sed quare id certificetur de facto.
- 3 Græcia prius literata, & Italia barbara.
- 4 In quibus Italiæ partibus literæ initium habuerint.
- 5 Roma habuit leges à Græcia.
- 6 Deinde Græciam opibus, bonis, ac literis spoliavit.
- 7 De regressu literarum, & artium in Græciam cum priuatione Italia aliarumque adiacentium regionum.
- 8 Et de alio regressu in Italiam aliasque regiones cum priuatione Græciæ.
- 9 Quod semper mundus fuerit, ac futurus sit idem.
- 10 Antiquus est Sædis Apostolicæ usus prohibendi libros.

- 11 Qualis erat usus antiquus in hac materia.
- 12 Decura, & officio Magistri Sacri Palatii in Vrbe circa libros.
- 13 Quando super hac materia Tribunal erectum sit.
- 14 Quales libri prohiberi soleant, ac debeant, etiam illi circa mores, & alia extra fidem, & de ratione.
- 15 Quod parce, & circumspectè in hoc procedi debeat, & quare.
- 16 De erectione Congregationis Indicis.
- 17 Remanet tamen eadem potestas penes Congregationem vniuersalis Inquisitionis.
- 18 Qui nam interueniant in ista Congregatione, & quid in ea agatur.
- 19 Ordinarij locorum non concedunt licentiam legendi libros prohibitos, & qui dent licentiam.
- 20 Omnia sunt gratis, & extraiudicialiter.
- 21 An ex bono sine liceat legere libros prohibitos sine licentia.
- 22 De alijs quæstionibus in hac materia cum magistratibus secularibus, cur non agatur.

D I S C. XIX.

Vamuis (pro meo sensu), vera non sit illa propositio, quæ nedum per vulgariū, sed etiam per plurimum sensatorum ora volitat, ac circumfertur, quod scilicet, scribendi libido, ac successiuè librorum copia, nostris temporibus nimium, ac in excessu creuerit, cum omni tempore, ex dicto Sapientis, eadem fuit humana conditio, ijdemque mores A. Atque de hoc in specie Cicero alijque antiqui scriptores, etiam conuenerunt; Et in nostra legali facultate comprobatur adeo venerandum, ac necessarium Iustiniani testimonium, quod leges, quæ ex eius compilatione, detractis glosis, vix vnum conficiunt volumen, tunc ultra duo millia volumina constituebant. B

Attamen, regulando rerum cursum,
P. 2. Relatio N tan-

- A. Salamon. lib. Ecclesiast. cap. 1.
B. l. 1. & 2. G. de veter. Iur. enuclean.

tanquam per speciem noui Orbis, ab illis quinque, vel sex sæculis, à quibus, excusso barbarorum seruitutis iugo, Italia, & Hispania, aliæque nostræ Europæ communicabiles partes, antiquas literas, & artes restituere cæperunt, dicta propositio verificatur; Non quod humana conditio diuersa fuerit, cum semper eadem exstiterit, ac futura sit; Sed quia, literarum cultura, quæ per plura sæcula deserta fuerat, atque in obliuionem penè abierat, paulatim rearsupta, quò magis creuit, eò maiores produxit fructus, atque in dies producet; Iuxta naturale exemplum terræ, quæ antiquioribus temporibus, nimium felix, & secunda, si diu, absque cultura, deserta remaneat, atque ita spinis, ac vepribus repleatur, non nisi paulatim longo temporis decursu, antiquæ amenitati, ac fertilitati restituitur, Sed postquam restituta est, maiores producit fructus, quàm prius faceret; Non quod terra, non sit eadem, siue quod priorem naturam immutauerit, sed quia pro qualitate culturæ, maiores, vel minores fructus producit.

Idque in hac ingenij materia, tam in literis, quàm in artibus, neglectis antiquioribus exemplis, Caldeorum, Arabum, Ægyptiorum, & Iudæorum, ac aliarum nationum; Atque more Legistarum, aliorumque humanarum literarum professorum, id exemplificando, inter literas græcas, & latinæ; Siue, inter Græciam, & Italiam; Ex Historicorum, aliorumque scriptorum, communi, ac certo testimonio, Græcia, literarum, & artium, florida mater, & cultrix erat, omniumque nationum magistra; Italia verò barbara ac omnino inculta; Adeo ut prius temporibus, ante Urbis Romæ adeo fortunatam, ac fatalem ædificationem, aliqua literarum initia, in Apuliæ & Calabriæ extremitatibus, tanquam in regionibus, quæ Græciæ magis adiacent; In Syontina scilicet, Tarentina, & Crotonensi Ciuitatibus, ab Archytis, & Pytagoris, ac alijs habuerit.

Ipsaque Roma, post tertium suæ foundationis sæculum, Regum dominatione expulsa, atque in statu iam crescentis Reipublicæ constituta, quamuis adhuc non adulta, ab ipsa Græcia, leges recipere coacta fuit.

Eadem verò Republica, adulta, atque

robusta effecta, Romanorum, ac Italarum potentia, ipsam Græciam, prius operibus, & artibus alijsque prætiosis & conspicuis rebus desertauit, eisque Italiam ditauit; Deindeque literas quoque ad se traduxit, iuxta Rhodianæ Academicæ declamationem, quæ audito Cicero in græcis literis perorante, facta est; Ideoque Italia effecta fuit, literarum, ac artium fecunda mater, aliorumque nationum magistra; Græcia verò penè inculta, ac barbara euasit.

Verum (ita rerum vicissitudine exigente) translata per Constantinum, Imperiali sede ad Bisantinam Ciuitatem (quæ ita mutato nomine, Constantinopolitana dicta est), ad illam Græciæ partem, Romanarum literarum, & artium denuo translatio seu restitutio sequuta est; Ipsaque Roma, & Italia, aliæque occidentales prouinciæ, ob tot barbarorum incursionem, qui literarum, ac bonarum artium, acerrimam, & capitalem profitebantur inimicitiam, omnino barbaræ, & incultæ, per plura sæcula remanserunt.

Postea verò, per quamdam alternatiuam, eadem Græcia per barbaros, ac literarum infensos Turcas, occupata; Ipsa Italia, aliæque adiacentes prouinciæ, priori literarum, bonarumque artium culturæ, paulatim restituta fuerunt, atque in dies magis restituuntur, donec (quod Deus semper auertat), eiusdem alternatiuæ, seu vicissitudinis casus fiat; Vnde propterea (vt quidam sapiens benè dicere solebat), Orbis terrarum, semper fuit, ac futurus est idem, ab ea creatione, quam sacræ literæ veteris Testamenti nos docent, usque ad illam destructionem, quam ex alijs sacris literis noui Testamenti, ex Christianæ Religionis professione constanter credimus, eademque humana conditio; Mores autem, de vna in aliam partem, vel nationem, pro eiusdem Orbis connaturali vicissitudine, transeunt; Iuxta illud naturale exemplum, quod tradi solet, de terremoto, qui per partes probat, vt terra moueatur, & concutiatur, & tamen illa in vniuersum, semper in eadem firmitate permanet.

Verificata igitur in hoc nostro Mando communicabili, præfata cõmuni opinione, seu traditione quod scilicet modernis temporibus, scribendi libido, atque

que librorum copia creuerit, ob maiorem præsertim facilitatem, quæ post artis imprimendi nouam inuentionem, vel restitutionem, sequuta est; Cum in illis primis huius restitutionis temporibus, modicus esset scriptorum numerus, atque maior esset Episcoporum, aliorumque Prælatorum, zelus, & vigilantia; Hinc proinde, quamuis ex antiquorum Sanctorum Patrum testimonio, præsertim Diui Hieronymi, antiquissimus esset Ecclesiæ Catholicæ, sedisque Apostolicæ vsus, super prohibitione vsus, ac lecturæ illorum librorum, qui sanam doctrinam non continerent, dum omni tempore, catholica Fides, eiusque metropolitana Romana Ecclesia, hæresum turbationes passa est, illam præsertim, omnium maiorem, quam vix adulta, ab Arrianorum sequacibus, ac fautoribus sensit; Attamen cū Episcopi, alijsque locales Prælati, rectè suum munus in hoc expleverent, nulla subesse videbatur necessitas, Tribunal peculiare desuper erigendi, dum ipse met Pontifex, per literas, ab Episcopis consultus, siue eosdem desuper monendo, ita rectè providebat; Atque pro eius particulari Episcopatu Urbis, ac districtus, per sui Palatij Theologum, seu Magistrum, hoc munus particulariter sufficienter explebat. E

Episcoporum verò, aliorumque Prælatorum charitate frigescente, præsertim autè ex abusu negligendi residentiam, atque obtinendi plures Cathedrales, & Metropolitanas Ecclesias in commendam, ad solam vtilitatem, ad instar simplicium beneficiorum; Exortaq; Luthæra hæresi, et à qua iniqua matre, adeo iniquiores filii prodierunt; Erectaque superius insinuata Congregatione Inquisitionis vniuersalis, ista inuigilare cepit, super prohibitione, ac extirpatione librorum, qui sanam doctrinam non continerent, atque catholicæ fidei dogmatibus, aut bonis moribus, naturalibus, vel ecclesiasticæ potestati, aut Christianæ pietati, aduersarenter, seu præiudiciales esse possent.

Quamuis etenim, ignarum, vel iniquum vulgus, hanc prohibitionem, ad solos libros, qui fidei dogmata conti-

14 neant, restringere satagat, quasi quod ea, quæ mores, vel pietatem, siue ecclesiasticam potestatem, seu libertatem cõcernunt, ad fidem non pertineant; Prorsus tamè erronea est hæc opinio, quæ ignorantia vel malitiæ filia dici meretur, quoniam ista sunt hæresum vel schysmatum semina, vel radices, aut præparationes; Ideoque prudentis medici partes sunt, præseruativæ magis, nè morbus nascatur, vel crescat, incumbere, atque ita futuro malo occurrere, quàm expectare morbi iam excreti, ac dominantis curationem, quæ non semper, vel non adeo de facili sequi potest.

Id autem, apud omnes, commendabile reputatur, vt quò magis fieri potest, 15 parcè, ac circumspèctè in hac prohibitione procedatur, nè facilitas, vel frequentia, vilipendium causet, aliaque producat inconuenientia eo modo quo in ecclesiasticis Censuris, canones, atque Concilia docent, ac monent. F

Cum autem, malo crescente, dictaque Cõgregatione in grauioribus actualibus 16 negotijs Fidei magis occupata, ista materia reuisionis, ac prohibitionis librorum, forsitan non adeo diligenter, & accuratè ageretur; Hinc Sixtus V. in sæpius enunciata multarum Congregationum erectione, istam quoque Indicis librorum, tanquam dictæ alterius Congregationis S. Officij in hac parte, vicariam, seu adiutricem crexit G; Eadem pri- 17 mæua potestate, penes ipsam matrem, adhuc remanente, dum ex eadem Dominicana Religione deputatus fuit Secretarius, qui in omnibus Cardinalitij Congregationibus magnus est minister & operarius.

Constituitur, autem ista Congregatio, ex competenti Cardinalium numero vario, pro Papæ placito, habens vt supra, Secretarium religiosorum ordinis Prædicatorum; Ac etiam in primarium, & fixum consultorè, habet præfatum Apostolici Palatij Magistrum, cuius antiquitas in Curia singularis ista cura erat; Et vterius magnum quoque habet numerum Theologiæ, aliarumque literarum professorum, qui frequentius, omnes, vel pro maiori parte, sunt religiosi diuersarum Re- P. 2. Relat. N 2 ligio-

F. in annot. ad Concil. Trid. pluries.
G. Const. 74. Sixti V.

ligionum, sub nomine seu vocabulo Consultorum, quorum partes sunt, diligenter revidendi, ac examinandi libros, quorum suspicio habeatur, iuxta distributionem, quæ per Secretarium eis fieri solet, ad effectum referendi, & examinandi in plena Congregatione, quæ statutam diem non habet, sed pro negotiorum numero, vel urgentia, in aliquibus anni temporibus haberi solet, ita in ea determinando, an liber debeat, necne prohiberi; Interdicta locorum Ordinarijs, alijsque Prælati facultate concedendi licentiam legendi libros, qui ab ipsa Congregatione, vel ab altera Inquisitionis prohibiti fuerint, ideoque ad eas privatiuè ista facultas restricta est; Ac etiam ad dictum Magistrum S. Palatii, cum aliquorum librorum exceptione, quam ipsæmet Congregationes patiuntur, dum aliquorum librorum respectu, ipsi Papæ, singulariter, ac privatiuè, ista potestas reservata est; Præfato Apostolici Palatii Magistro, eius primæuam continuante auctoritatem coniunctim cum Vicario seu eius Vicegerente, revidendi per se ipsum vel per alios à se deputatos, libros qui in Vrbe, & districtu imprimendi sint, atque imprimendi facultatem, necnon iam impressorum publicationem concedendi, vt superius in aliquorum Palatii Apostolici officialium rubrica aduertitur. H

Idemque huius Congregationis est commendabilis stylus, omnia gratis peragendi, rigorosè prohibita Consultoribus ac Reuisoribus cuiuscumque mercedis recognitione, etiam sub prætextu magni laboris, vel expensarum, quas facere oporteret, pro eadem reuisione; Omnes etenim Sacrarum Congregationum operarij, præsertim istius, ac alterius supraenunciatæ Sancti Officij, necnon Rituum, merè gratuiti sunt, laborum mercedem, à Sede Apostolica, cum Episcopatibus, vel Religionis muneribus, pro eorum qualitate, ac temporum opportunitate, recipientes, omniaque explicantur in eadem forma extraiudiciali & summaria, nulla iudicialis telæ mixtura accedente, eodem modo quo de alijs Congregationibus est dictum.

Super ista verò librorum prohibito-

rum lectura, Scribentes, potissimè verò 21
morales, varias quæstiones disputare solent, & præsertim an, & quando, etiam absque superiorum licentia, ea licita sit spectato fine, vel causa, quia nempe ad bonum finem, atque pro eiusdem Catholicæ fidei, vel sedis Apostolicæ, aut ecclesiasticæ potestatis seruitio, vel defensione fiat; Meum verò non est, iuxta ea, quæ in omni materia, omnibusque laboribus vtriusque idiomatis protestata sunt, agere de ijs, quæ concernunt forum internum, cuius iudex est Deus, qui videt in corde, sed solum de ijs, quæ in foro externo iudicant homines, qui vident in facie, non autem in corde; Atque in hoc foro, receptum est, illicitum esse sibi ipsi iudicare, atque sub hoc prætextu superiorum præcepta spernere, cum aliàs nihilum lata via fraudibus, ac legum, & prohibitionum, elusioni locus fieret; Excusatione à poenis admitti solita, ubi locorum, quæ prohibitioni causam dederunt, cancellatio accedat. I.

Prout, eisdem prohibentibus regulis prudentialibus, quæ multa, & præsertim in iurisdictionali materia, examinare, 22
ac decidere, prohibent, studiosè negliguntur illæ quæstiones, quæ circa participationem, vel dependentiam laicalis potestatis, super hac prohibitionem librorum disputari solent. L.

I. de his agit Vermigliol. conf. 186.

L. de aliquibus discurret scriptor modernus in responsione in materia inquisitionis.

